

Nogle seværdigheder

1 Hahns Bastion og H. C. Ørstedmonumentet

Parken er anlagt på den del af den gamle vold omkring København, som strakte sig fra Ahlefeldts Bastion til Helmers Bastion. Her i mellem lå Hahns Bastion, hvor der i 1876 opstilledes et monument for H. C. Ørsted, opdageren af elektromagnetismen. Monumentet er udført af J. A. Jerichau. Rundt om søklen med statuen af Ørsted sidder de tre skæbnegudinder fra den nordiske mytologi: Urd, Verdande og Skuld. De repræsenterer henholdsvis fortiden, nutiden og fremtiden. H. C. Ørsted ses i færd med at demonstrere et forsøg, som viser eksistensen af elektromagnetisme. På den store plæne bag ved monumentet kan vi om foråret nyde et flor af blå, gule og hvide krokus. De er resultatet af 26.000 hollandske krokusknolde, som blev lagt i 1949.

2 Søen

Søen er en del af den voldgrav, som tidligere omgav byen København. For at forbedre vandkvaliteten i søen blev der i 1994 skabt en underjordisk forbindelse til Peblinge Sø. Herved kan vandet cirkulere mellem de to søer – en proces, der især iværksættes i vinterhalvåret.

3 Frederik VII's bro

Den smukke jernbro over søen blev oprindeligt opført over det »gab« (hul), som opstod i volden efter nedrivningen af Nørreport i 1856. Broen blev bl.a. benyttet af kongen, Frederik d. VII, når han tog en ridetur rundt om byen. I 1873 blev broen revet ned og genopført i Ørstedsparken.

Den er udført som et smedjernsgitter og er formentlig Danmarks ældste bro af denne type.

4 Monument over Niels Lauritz Hvidt

Denne buste blev afsløret ved parkens åbning i 1879. Dens opstilling skete på initiativ af Borgerrepræsentationen, som hermed hædrede en tidligere formand for forsamlingen. Busten er udført af H.W. Bissen (1798-1868), og den arkitektoniske opbygning med bænk i kalksten skyldes arkitekten Vilhelm Dahlerup.

N. L. Hvidt (1777-1856) var en kendt og respekteret liberal politiker. Han var skibsreder og direktør for Nationalbanken, medlem af stænderforsamlingen og den grundlovgivende forsamling i 1848-49. I 1849 fik han en ministerpost. L. N. Hvidt udtalte ofte: »Er der noget jeg sætter pris på og er stolt af, så er det at være borger i København«.

5 Monument over Natalie Zahle

Denne figurgruppe er udført af Ludvig Brandstrup og opstillet i parken i 1916, til minde om en af vore fremtrædende kvindeskikkelser og pædagoger. Under portrætbusten af Nathalie Zahle sidder en lærerinde, der holder en lille pige i hånden. Et udtryk for frøken Zahles tanker om de tætte bånd mellem lærerinder og elever. Pigens tænksomme, opadrettede blik fortæller, at hun bliver hørt i sin lektie.

Natalie Zahle (1828-1913) kæmpede som en af de første for, at piger også skulle have en uddannelse. Hun oprettede i 1852 en grundskole og senere et gymnasium og et seminarium – udelukkende for piger. Skolerne fungerer stadig i de oprindelige bygninger på Nørrevold ganske tæt ved Ørstedsparken. Siden 1961 har de også optaget drenge.

6 Den døende galler

Den græske original til denne figur stammer fra Pergamon i Lilleasien, men kendes kun fra en marmorudgave i Rom. Bronzeafstøbningen i parken er udført efter denne. Skulpturen er en hyldest til grækerne for deres sejr over gallerne, som i tiden efter Alexander den Store (356-323 f. Kr.) hærgede Lilleasien. Galleren kendes på det grove legeme, det stride hår og overskæg samt hals-smykket. For at undgå det ydmygende fangenskab har han givet sig selv banesåret med sværdet, der ligger foran ham. Skulpturen er opstillet i 1880, og er som de fleste i parken skænket af legatet Albertina. Legatet blev stiftet af brygger Carl Jacobsen i 1879 og har navn efter Bertel Thorvaldsens italienske fornavn »Alberto«.

7 Bryderne

De irgrønne brydere er en af de mange bronzeafstøbninger af antikke figurer, der er opstillet i parken. En romersk kopi i marmor efter den nu forsvundne græske original findes i dag i Firenze. Skulpturen er en fin repræsentant for de antikke skulpturer, der med emner fra idrætten fremstiller det nøgne menneskelegeme.

Legatet Albertina stod for afstøbningen og opstillingen af skulpturen i 1887.

8 Firbensdræberen

Originalen til denne antikke figur var udført af den græske kunstner Praxiteles. Nu kendes den kun i en romersk kopi, som står i Louvre. Ynglingefiguren med de bløde former står klar med hånden for at få ram på et stort firben, der er på vej op ad træstammen.

Statuen blev opstillet i 1887 af Legatet Albertina.

9 Sliberen

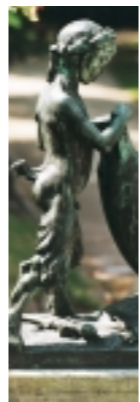
Statuen er en del af en oprindelig større gruppe, der viste en scene med Marsyas. Han udfordrede guden Apollon til tvekamp i fløjtespil og tabte. Som straf for at driste sig til at konkurrere med en gud klyngede Apollo ham derefter op i et træ og lod ham flå levende. Sliberen er i gang med at gøre kniven skarp inden den skal flå Marsyas.

En anden del af gruppen findes på Ny Carlsberg Glyptotek, og skulpturen i sin helhed kan ses i Uffizierne i Firenze. De er begge udført i marmor efter et græsk forbillede.

Afstøbningen blev opsat i parken i 1886.

10 Den vinsugende satyr

Denne statue repræsenterer dansk billedhuggerkunst i sidste del af 1800-tallet. Den lille sprælske drengeskikkelse med bukkeben og frækt strittende hale skal forstille at suge vin op fra en amfora (vinkrukke) gennem et rør, som nu er forsvundet. Han er symbolet på den løsslupne livsglæde. Satyrfiguren er udført i Rom i 1888 af Louis Hasselriis (1844-1912). Året efter blev den opstillet i parken i bronze af legatet Albertina.

11 Vandgran

Dette træ kaldes ligesom tempeltræet for et »levende fossil« – en modsætningsfuld benævnelse, da fossiler er aftryk og forsteninger af uddøde planter og dyr. Men vandgranen er levende. Det er dens nærmeste slægtninge imidlertid ikke. De uddøde for ca. 130 mill. år siden, men blev beskrevet på baggrund af fossiler i 1941. Først i 1946 fandt man i Kina levende eksemplarer af vandgranen. Planten er et hurtigtvoksende nåletræ. Det smider i modsætning til de fleste nåletræer sine blade (nåle) om efteråret.

- (A) Legeplads med personale (hverdage kl. 9-17)
- (B) Legeplads
- (C) Toiletter
- (D) Handicapp toilet
- (E) Café Hacienda (åben i sommerhalvåret)
- (F) Grill

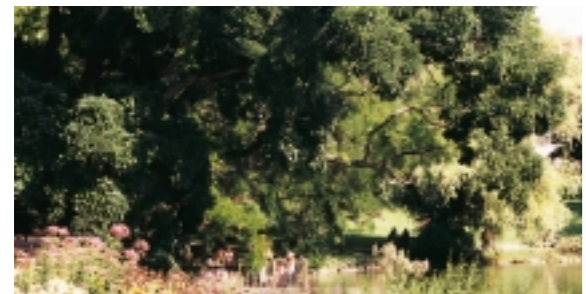
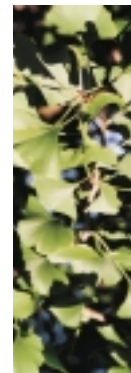

12 Tretorn

Dette træ stammer fra det centrale USA, hvor det vokser i fugtige skove. Herhjemme bliver træet sjældent stort, selvom det bliver gammelt. Tretorn er, som navnet næsten selv fortæller, genkendeligt på sine store 3-delte torne, der sidder direkte på stammen. Karakteristisk er også de store snoede bælg. Om efteråret kan vi glæde os over den klare gule farve på de fannede blade.

13 Tempeltræ

Dette ranke træ med de særprægede blade er ligesom vandgrøn et såkaldt »levende fossil«. Denne betegnelse har planten fået, fordi dens nærmeste slægtninge er uddøde for mange mill. år siden. Man har fundet disse slægtninge i gamle jordlag, men mangler dem samtidig i yngre lag. Det var grundlag for, at man troede, at gruppen af planter var uddød. Overraskelsen var derfor stor, da man fandt levende planter som f.eks. tempeltræet. Denne ene art blev fundet voksende i Kina i 1690, hvor den var plantet ved mange templer. Senere har man også fundet vildtvoksende tempeltræer.

14 Pagodetræ

I træets hjemlande Kina og Korea finder man det ofte plantet ved de buddhistiske templer. Årsagen kan være, at træet i udvokset stand giver en behagelig, let flimrende skygge. Planten blomstrer først som ca. 30-årig og så sent på året som august-september. Blomstringen finder kun sted her i landet, såfremt sommeren har været tilpas varm.

Pagodetræet blev importeret til Europa i 1700-tallet. Danmark er det nordligste, hvor vi kan forvente, at træet kan vokse. Træerne her blev plantet ved parkens anlæggelse, og de blomstrer jævnlige.

15 Avnbøg

På trods af navneligheden er avnbøgen slet ikke en bøg. Dens blomst ligner meget blomsten hos hassel. Både avnbøg og hassel har deres blomster siddende samlet i de såkaldte rakler. Avnbøgen er, når den er lidt ældre, til at kende på barken. Det ser næsten ud som om, der ligger et snoet net af kraftigt tovværk rundt om stammen. Dette er meget tydeligt på de eksemplarer af træet, der står her i parken.

16 Hestekastanie

Dette træ er nok smukkeste, når det i maj står med sine oprette toppe af hvidlige blomster – de såkaldte lys.

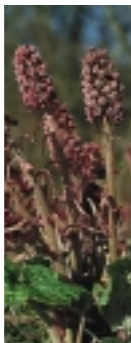
Selvom planten ikke oprindeligt hører hjemme i landet, men er indført fra Sydeuropa, har den været brugt til mangt og meget af os danskere gennem tiden. Frugterne kan bruges til tøj- og hårvask, og både bark og blade kan farve uldgarn til brune nuancer. Det store eksemplar af træet her stammer tilbage fra dengang området var en del af Københavns vold.

17 Rød Hestehov

På skrænten langs søen kan man i marts-april måned se de 15-40 cm høje skafter, der bærer blomsterne hos rød hestehov. Senere på året spirer de grønne blade frem, og de vokser i løbet af sommeren til en anselig størrelse.

Planten er indført til landet som lægeplante i Middelalderen. Den blev benyttet mod pest og har da også det folkelige navn pestilensurt. Et andet af dens navne er tordenskræppe, der muligvis hænger sammen med dens blomstring i marts, tordenguden Thors måned.

Ørstedsparken indgår i ringen af parker – Fæstningsringen – som indrammer det indre København. De er anlagt på resterne af den vold, som i sin tid omkransede det gamle København. I 1840'erne var der et stort pres på militæret, for at det skulle opgive volden som forsvarsværk. Befolkningen manglede plads – der var knaphed både på boliger og friarealer. Kirkegårdene og nogle små stykker af volden var de eneste grønne områder i byen. Endelig i 1867 opgav militæret at anvende det gamle voldanlæg, og startskuddet til en ny kamp var givet. I de følgende år udspandt der sig en livlig debat om områdets fremtid. Skulle de frigjorte arealer bruges som grønne områder, eller skulle de bebygges for at bevare en velfungerende by? Resultatet blev, som vi kan se i dag, et kompromis. Kastellet, Østre Anlæg, Botanisk Have, Ørstedsparken og Tivoli ligger som grønne områder adskilt fra hinanden af veje og bebyggelser.

I oktober 1869 blev byen formelt ejer af den gamle vold. Der blev nedsat et udvalg, der skulle udarbejde planer for brugen af de nyhvervede arealer. I 1872 vedtog Borgerrepræsentationen et forslag fra udvalget, og man begyndte nu at udarbejde tegninger over de enkelte parker.

Efter fire år – og fire forkastede forslag – godkendte Borgerrepræsentationen endelig landskabsgartner Henrik Flint's plan for Ørstedsparken. I denne plan aner man stadig den gamle volds former, og en del af den oprindelige træbeplantning er også bevaret. Anlægget var, typisk for sin tid, en promenadepark. Den centrale sø og de slyngede stiforløb genfinder vi i andre anlæg fra den tid – både herhjemme og i udlandet. I dag fremstår Ørstedsparken som et særdeles velbevaret eksempel på den havestil, der var populær i denne periode, hvor også borgerskabet havde sin opblomstringstid. Parkerne fra denne periode kom til at fungere som »klunkehjemmenes« udvidelser i det fri. De slyngede og krydsende stier gav desuden rig lejlighed for sammentræf mellem promenerende gæster i parken.

Ørstedsparken fik sit navn, fordi der allerede i 1876 blev opstillet et monument for H. C. Ørsted

Ørstedsparken ca. 1915

på Hahns Bastion – en del af den kommende park. Tilladelsen til opstillingen blev givet på trods af protester, der sagde, at statuen ville komme til at holde stik. Samme år begyndte anlæggelsen af parken, hvortil kommunen modtog en gave i form af træer fra grev Raben til Aalholm's arboret (træsamlings). D. 27. oktober 1879 blev parken indviet og 9 måneder senere navngivet. Endelig i 1881 blev hegn og indgangspartier færdige.

I årene efter åbningen blev en række statuer opstillet i parken. De var alle skænket af Albertina-legatet, et legat stiftet i 1879 af brygger Carl Jacobsen.

Ørstedsparken ser i store træk fortsat ud som ved åbningen. Allerede dengang indeholdt anlægget en sø med gangbro over, staudebed, stenbed og skrånende plæner. Der var tillige blevet indrettet en offentlig legeplads – Københavns første. I 1973 blev endnu en legeplads anlagt, i 1976 blev en vandtrappe tilføjet i parkens østlige ende. I 1991 blev en café føjet til parkens tilbud. Parken blev fredet i 1963, og vi kan således glæde os over, at denne grønne oase fortsat vil være en del af Københavns seværdigheder. I 2002 har brugere af parken sammen med Københavns Kommune udarbejdet retningslinier for, hvorledes parken skal plejes og udvikles i de kommende år. Dette er beskrevet i Pleje- og Udviklingsplanen for Fæstningsringen.

Adgangsforhold

Der er 7 indgange til parken (se kortet).

Transport

Parken ligger 150 m fra Nørreport St. Desuden ligger flere af indgangene tæt ved busstop – nærmere oplysninger fås i HUR Kundecenter, tlf. 3613 1415 og på www.rejseplanen.dk.

Åbningstider

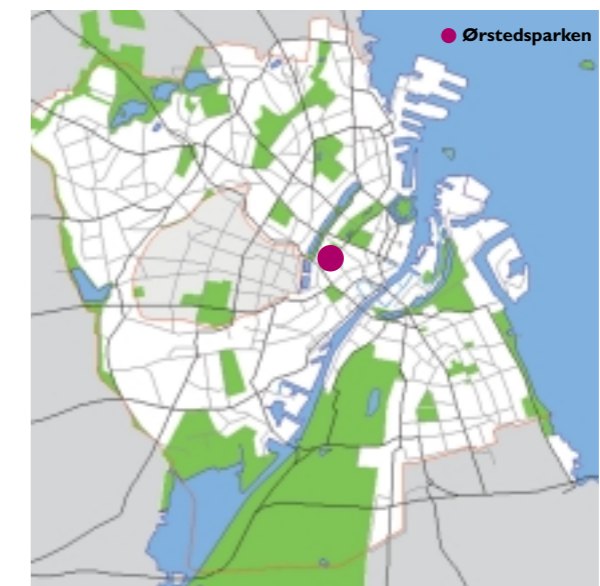
Parken er åben hele døgnet.

Færdsel i parken

- Hunde skal holdes i snor
- Cykling er ikke tilladt.
- Fiskeri er ikke tilladt.
- Sejlsads er ikke tilladt.

Faciliteter

Parkens griller kan frit benyttes. Arealer i parken udlånes til arrangementer. Henvendelse om lån skal ske til Vej & Park, tlf. 3366 3500.

Redaktion: Bente Gøthert, Jan Peter Nink, Susanne Henriksen. Foto: Bente Gøthert, Fokke Høsthusen, Carl Otto Østensen (Hædersturnen), Birkens, Gertrud Hansen (Rød Hestehov), Birkens, Lyngby, og kort: Just E. Larsen. Tryk: Richard Larsen, Grafisk A/S, 2. rev. udgave 2008.